

Kent Kuşları

Gönderdiğiniz mektupları okuduğumuzda, balkonunuza gelen bir güvercinin bile sizi ne kadar mutlu ettiğini açıkça görebiliyoruz. Doğa sevgisi, büyük küçük tüm insanların içinde var. Ne var ki, kent yaşamının koşturmacasında, çevremizdeki güzelliklerin pek azının farkına

varabiliyoruz. Neyse ki, gönderdiğiniz kuş gözlemleri ve öteki gözlemlerinizi tüm Bilim Çocuk okurlarının iyi birer gözlemci olacağını gösteriyor.

Büyük kentlerin pek çoğu son yüzyıl içinde gelişti. Bu sırada, pek çok kuş türü buralardan uzaklaştı. Bazılarıysa, yaşama

biçimlerini biraz değiştirerek kentlere başarılı biçimde uyum sağladı.

Bunlardan en iyi tanıdıklarımız serçeler ve güvercinler. Ev serçeleri, insanlar evlerini yapmadan önce, kayalık yerlerde yuva yapar ve yaşarlardı. Benzer biçimde, bildiğimiz güvercinin yabanisi olan kaya güvercini de sadece kayalık yerlerde yaşıyor. Bildiğiniz gibi, yabani hayvanlar, insanlara alışık olmayan, genellikle kent dışında yaşayan hayvanlardır. Yaptığımız binalar, sağanların ve ev kırlangıçlarının da işini kolaylaştırmış. Bu kuşlar da artık üremek için yuvalarını kayalar ve mağaralar yerine binalara yapmayı tercih ediyorlar.

ebabil

Biraz düşündüğümüzde, pek çok kuşun yaşamak ve üremek için neden kentleri seçtiğini anlamak zor değil. Yerleşim yerlerinde, küçük de olsa pek çok park ve boş alan bulunur. Parklardaki havuzlar, meyve ağaçları, çalılar, solucanlar ve böcekler onların fazlasıyla ilgisini çeker. Ayrıca, yol kenarlarındaki ağaçlar da yuva yapmak ve gizlenmek için iyi yerlerdir.

akkarınlı
sağan

Binalardaki, özellikle çatılardaki delikler ve boşluklar, kuşların gizlenmeleri ve yuva yapmaları için çok uygun yerlerdir. İnsanların çöpleri de özellikle kış mevsiminde kuşlar için besin kaynağı olur. Kent çöplüklerinde, yüzlerce martıyı, kargayı ve sığırcığı bir arada görebilirsiniz.

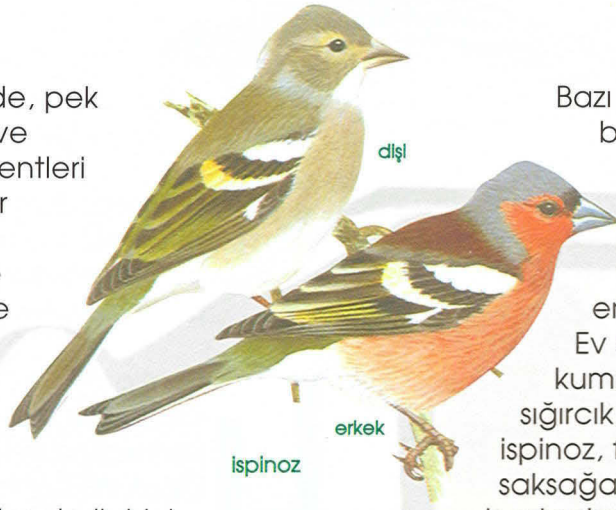
Çevremizde en çok gördüğümüz kuşların serçeler ve güvercinler olması, onların kent yaşamına en iyi uyum sağlayan kuşlar olduklarını gösterir. Bu kuşlar, kentlerin en kalabalık yerlerinde bile çok sayıda görülebilirler. Öteki kuşlar, insanlardan biraz

daha uzak kalmayı yeğlerler. Bu nedenle, onları görmek için, sokaklar yerine yakınlardaki bahçe ya da park benzeri bir yere gitmek gerekir.

Çoğu kuşun sokaklardan çok parklarda

bulunmalarının bir nedeni de solucan, böcek gibi küçük hayvanları yemeleridir.

Çimlerin arasında bulunan solucanlar ve böcekler, özellikle karatavuk, ardıç ve sığırcık gibi kuşların sevdiği taze yiyeceklerdir. Bu kuşlar, yavrularını büyötmek için, bu parklarda ve onların çevrelerindeki evlerde yuva yaparlar.

ispinoz

Bazı kuşları yıl boyunca bahçenizde ya da parklarda gözleyebilirsiniz.

Bunlar için verebileceğimiz en belirgin örnekler: Ev serçesi, güvercin, kumru, ağaç serçesi, sığırcık, kızılgerdan, saka, ispinoz, florya, karatavuk, saksağan, ardıç, çıtkuşu ve baştankaralardır. Bunlardan başka, eğer yakınlarda tarla

benzeri bir açık alan varsa, tarlakuşu, tepeli toygar, kirazkuşları ve kargaları görebilirsiniz. Deniz ya da göl kenarında yaşıyorsanız, balıkçıl, ördek, martı ve başka birçok su kuşunu yakınıınızda bulabilirsiniz.

Göçmen kuşlar, belli dönemlerde ülkemizde görülürler. Kışı sıcak yerlerde geçirmek için, güne, Afrika'ya göç eden kuşlar, yazın geri dönerler. Göçmen kuşların çoğu, yaz aylarında ülkemizde çoğalır. Daha kuzeye gidenlerse, göç ederken görülebilir. Çünkü, önemli göç yollarının bazıları ülkemizden de geçer. Göçmen kuşların bazıları, bir süre ülkemizde kalır. Çok önemli göç yollarından birisi,

İstanbul Boğazi'nden geçer. Göç dönemlerinde, aynı anda yüzlerce, binlerce kuş

tepeli toygar

Büyük
Baştankara

Bir yırtıcı kuş olan kerkenezin en önemli özelliği, hızlıca kanat çırparak havada asılı durabilmesidir. Böylece avını daha iyi izleyebilir.

dişi

ev serçesi

erkek

avlanırlar. Usta uçuculardır. Uçan böceklerle beslenirler. Yüzlercesini apartmanların arasında çığlık atarak, hızla uçarken görebilirsiniz. Sağanlar, bazen kırlangıçlarla karıştırılır. Oysa, sağanların kanatları kırlangıçlarınkine göre belirgin biçimde uzundur.

Kentlerde sıkça rastlanan bir de yırtıcı kuş olduğunu biliyor musunuz? Bu kuş kerkenezdır. Kerkenezler, genellikle yüksek binaların çatılarında yaşarlar ve yuva yaparlar. Boyları, hemen hemen bir güvercininki kadardır. Fareleri ve güçsüz düşmüş serçe, güvercin gibi kuşları yerler. Kerkenezleri tanımak çok kolaydır. En belirgin özellikleri, hızlıca kanat çırparak, havada asılı durmalarıdır. Böylece, avlarını yukarıdan daha iyi izleyebilirler. Kerkenezleri ayrıca, tarlaların üzerinde havada asılı dururken ve yol kenarlarındaki telefon tellerinde de görebilirsiniz.

buradan geçerken görmek olasıdır. Bunlar arasında, kartal, şahin ve atmaca gibi yırtıcı kuşlar önemli yer tutar.

Kentte görebileceğimiz göçmen kuşlar arasında, sağanlar başta gelir. Ülkemizde en çok görülen sağanlar, ebabiller ve akkarınlı sağanlardır.

Sağanların en önemli özellikleri, neredeyse hiç yere

inmemeleridir. Belki inanılmaz gelecek ama, bu kuşlar yaşamlarının büyük bölümünde havada uyurlar. Sadece üreme dönemlerinde

erkek

karatavuk

dişi

binalardaki küçük oyuklara yaptıkları yuvalara inerler. Sağanlar, ilkbaharın sonlarına doğru gelirler ve yaz sonuna kadar ülkemizde kalırlar. Bu kuşları görmek için, özellikle akşamüstü saatlerinde başınızı yukarı kaldırmamız yeterlidir. Sabahları, genellikle çok yükseklerde uçarak

Baykuşlar arasında, kentte en sık rastlanana kukumavdır. Kukumav, bir güvercininden bile daha küçüktür. Genellikle, açık alanlara yakın binaların çatılarında, duvar üstlerinde otururlar. Kedi miyavlamasına benzer bir ses çıkarırlar. Kukumavlar, böceklerle ve fare gibi küçük memelilerle beslenirler. Öteki baykuşlardan farklı olarak, gündüz de avlanırlar.

kızılgerdan

Bir kuş gözlemine çıktığınızda, başlangıçta, boyları aynı olan birçok kuş size birbirine benzer görünebilir. Oysa, onlara biraz daha dikkatli baktığınızda, çok çeşitli renklere ve başka belirleyici özelliklere sahip olduklarını görebilirsiniz. Bir kuşu tanımlarken, ilk olarak onun büyüklüğüne bakarız. Ondan sonra, renkleri, gagasının biçimi, uçuşu ve nasıl beslendiğine bakarız. Ağaç serçesi, ispinoz, kızılgerdan ve florya, hemen hemen ev serçesi büyüklüğündedir. Saka ve çıtkuşu, serçeden biraz daha küçüktür. Karatavuk, serçeden belirgin bir biçimde büyük, güvercininden biraz küçüktür. Simsiyah vücudu ve sarı gagasıyla

saka

dikkati çeker. Fazla yaklaşırsanız, sinirli bir ötüşe kaçır.

Bir kuşu tanımladıktan sonra, onun nasıl öttüğüne dikkat ederiz. Kuşları tanımlamada sesler ve ötüşler de çok önemlidir.

mavi baştanka

Çünkü, genellikle her kuş türünün çıkardığı sesler ve ötüşler farklıdır. Başta zor gelebilir; ancak, sesleri ayırt etmeye başladıkça, pek çok kuşu görmeden bile seslerinden kolaylıkla tanımlayabilirsiniz.

Kuşları gözlerken onları rahatsız etmemeyi unutmamalıyız. Kuşlar, onlara ancak belli bir uzaklığa kadar yaklaşmamıza izin verirler. Bu nedenle, bir dürbünle onları daha iyi görebiliriz. Zamanla gözlemcilik deneyiminiz arttıkça, kuşun hareketlerinden onun rahatsız olduğunu ve kaçmak üzere olduğunu anlayabilirsiniz.

Erkek kuşlar, genellikle dişilere göre çok daha renklidir. Bunun amacı, dişilere daha güzel görünmektir. Çünkü, dişi kuşlar eşlerini en güçlü ve en güzel erkekler arasından seçerler. Bazı kuşlarda erkeklerin tüyleri, üreme dönemlerinde oldukları ilkbahar ve yaz aylarında daha da renklenir. Ayrıca, bu dönemlerde, kuşların ötüşleri de farklılaşır. Bu sırada eş bulmak için en güzel şarkılarını söylerler. Üreme dönemi dışında, kuşlar pek ötmezler.

siğircik

Kuşları daha iyi görebilmek için, kış aylarında, bahçemize ya da penceremizin kenarına koyacağımız bir miktar kuş yemi ya da ekmek kırıntısı, onları yakınımıza çekecektir. Çünkü, kuşlar kış mevsiminde yiyecek

ağaç serçesi

sıkıntısı çekebilirler. Yaz aylarındaysa, hem yıkanmak hem de içmek için suya gereksinim duyarlar. Bahçemize koyacağımız bir tas su da onları

yakınımıza çekebilir. Yemliği ve suyu yerleştirirken, kedilerin saklanabileceği çalılık gibi yerlere uzak olmasına özen göstermeliyiz. Bunun yanında, yavru kuşlar için en önemli besinler taze ve doğal olanlardır. Bunu da en iyi, anne ve baba kuş sağlayabilir. Bu nedenle, yavrularına yiyecek taşıyan kuşları kesinlikle rahatsız etmemeli, yuvalarına yaklaşmamalıyız.

Bilim Çocuk dergisi olarak, yeni gözlemlerinizi merakla bekliyoruz. Sanırsınız, siz de gözlem defterinizi yanınıza alıp sokağa çıkmak ya da en yakındaki parka gitmek için büyük heyecan duyuyorsunuz.

Ebabiller, yuvalarını binaların duvarlarındaki küçük boşluklara yaparlar.